

цедури звернення до суду (ст. 106 КАС України) та строків пред'явлення адміністративного позову (ст. 99 КАС України).

На ефективність захисту порушених або оскаржуваних прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у порядку адміністративного судочинства суттєвий вплив має фактор часу з точки зору швидкості розгляду спору та надання зацікавленим особам можливості максимально результативно брати участь у процесі вирішення справи, адже правове регулювання строків розгляду і вирішення справ в адміністративних судах, здійснення певних процесуальних дій мають визначальне значення для виконання рішень суду. Важливим чинником забезпечення захисту прав під час розгляду справи адміністративним судом є період часу, протягом якого здійснюється судовий розгляд, – процесуальний строк [4, с.27].

Процесуальний строк в адміністративному судочинстві (один з найбільш ефективних процесуальних засобів забезпечення своєчасного розв'язання справ) – це проміжок часу, встановлений чинним процесуальним законодавством (Кодексом адміністративного судочинства України) або суддею (судом), протягом якого повинна або може бути здійснена та чи інша процесуальна дія або закінчена певна частина провадження у справі [4, с.27], тому його дотримання є таким важливим при захисті прав і свобод людини і громадянина в адміністративному судочинстві.

Література

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України.– 1996.– №30.– Ст.141.
2. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини 1950 р. // Офіційний вісник України. -1998.– №13.– Ст.270-302.
3. Тараненко С. Механізм захисту громадянами прав і свобод під час здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення / С. Тараненко // Право України.– 1998.– №11.– С. 141-143.
4. Диордица И. В. Сроки обращения в административный суд: обзор практики применения процессуальных норм на примере первой и апелляционной инстанций / И. В. Диордица // Адвокат №5(140).–2012.– С. 27-31.

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТА АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОСТУПКІВ НА ПОВІТРЯНОМУ ТРАНСПОРТІ

В преамбулі Повітряного кодексу України (далі – ПКУ) зазначено, що державне регулювання діяльності в галузі авіації та використання повітряного простору України спрямоване на гарантування безпеки авіації, забезпечення інтересів держави, національної безпеки та потреб суспільства і економіки у повітряних перевезеннях та авіаційних роботах. Належне забезпечення авіаційної безпеки служить необхідною умовою нормальної та безпечної діяльності цивільної авіації. Значної шкоди цивільній авіації завдають адміністративні проступки, які хоч і не тягнуть за собою тяжких наслідків, проте призводять до матеріальних збитків, негативно впливають на нормальну і безпечну діяльність авіації.

Питання ефективності застосування заходів адміністративної відповідальності за правопорушення на повітряному транспорті, юридичний аналіз цих проступків у вітчизняній юридичній науці досліджені недостатньо. На сьогодні відсутні комплексні наукові дослідження цих питань, а наявні наукові публікації торкаються їх лише частково. В числі окремих науковців, які в різний час досліджували згадані проблеми, можна назвати, зокрема, О.П. Альохіна, В.Г. Старкова, А.В. Мілашевича, А.В. Філіппова, П. Г. Белова, В.М. Бесчастного, А.С. Бичкова, А.О. Собакаря та ін.

Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) передбачені наступні види проступків у галузі повітряного транспорту: порушення правил безпеки польотів (ст.111); порушення правил поведінки на повітряному судні (ст.112); порушення правил міжнародних польотів (ст.113); порушення правил пожежної безпеки (ч.2 ст.120); порушення правил перевезення небезпечних речовин і предметів на повітряному транспорті (ч.3 ст.133); підроблення проїзних квитків і документів на повітряному транспорті (ст. 135-1); порушення правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на повітряному транспорті (ст.137).

Зміст суспільних відносин, що складаються в процесі реалізації завдань і функцій органів виконавчої влади та інших суб'єктів управлінських стосунків в авіаційній галузі показує, що значна їх частина

є об'єктом адміністративно-правового захисту і водночас виступає об'єктом адміністративних правопорушень у цій галузі. Слід зазначити, що визначення об'єкту правопорушення є досить важливим для його кваліфікації як з точки зору правової теорії, так і юридичної практики.

Об'єкт вищезазваної групи адміністративних проступків досить складний і неоднозначний. Та все ж у системі відносин, які є об'єктом цих проступків, переважають відносини, пов'язані з безпекою цивільної авіації, не дивлячись на те, що поряд з ними такими можуть бути і відносини, пов'язані з дотриманням громадського порядку (скажімо, порушення правил поведінки на повітряному судні – ст. 112), майнові відносини (наприклад, пошкодження аеродромного устаткування (ч.2 ст. 111) та інш.

Чинне вітчизняне законодавство, зокрема ПКУ [1], розрізняє декілька близьких, але неідентичних понять, пов'язаних з безпекою цивільної авіації, а саме це "безпека авіації", "авіаційна безпека", "безпека польотів" та ін. Найбільш широке значення серед них має категорія "безпека авіації", яка складається з безпеки польотів, авіаційної безпеки, екологічної безпеки, економічної та інформаційної безпеки (п. 1 ст. 10 ПКУ). Безпека авіації визначається як стан галузі цивільної авіації, за якого ризик завдання збитків людям чи майну знижується до прийняттого рівня у результаті безперервного процесу визначення рівня небезпеки і керування ним та утримується на такому рівні, або знижується далі, у сферах безпеки польотів, авіаційної безпеки, охорони навколишнього природного середовища, економічної безпеки та інформаційної безпеки (п. 20 ст. 1 ПКУ). Безпека польотів визначається як стан, за якого ризик шкоди чи ушкодження обмежений до прийнятного рівня (п. 21 ст. 1 ПКУ), а авіаційна безпека – як захист цивільної авіації від актів незаконного втручання, який забезпечується комплексом заходів із залученням людських і матеріальних ресурсів (п.22 ст. 1 ПКУ). Як бачимо, визначення поняття авіаційної безпеки не досить чітке. На наш погляд, в ПКУ це поняття доцільно було б конкретизувати. Адже з наведених вище визначень важко окреслити коло відносин, які є безпосереднім об'єктом тих чи інших порушень авіаційної безпеки. В законі "Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації" сказано, що основним завданням Програми є здійснення заходів із забезпечення захисту, охорони та безпеки пасажирів, членів екіпажу, авіаційного персоналу, повітряних суден, об'єктів аеропорту та об'єктів радіонавігаційного забезпечення незалежно від їх форм власності та підпорядкованості [2]. Названий перелік заходів захисту авіації здебільшого і визначає зміст поняття "авіаційна безпека", не вичерпуючи його. Досить аргументова-

ними є визначення поняття безпеки польотів окремими науковцями. Зокрема, А.О. Собакарь визначає це поняття як "стан захищеності елементів (суб'єктів) авіаційно-транспортної системи, діючих для задоволення потреб суспільства в авіаційних роботах та перевезеннях, при якому забезпечується своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз безпеці польотів, а при їх наявності або виникненні виключається можливість заподіяння шкоди від них" [3].

Отже, видовим об'єктом адміністративних правопорушень у галузі повітряного транспорту є суспільні відносини, що складаються в процесі функціонування авіаційних підприємств, установ та інших об'єктів цивільної авіації, забезпечення встановленого порядку управління у цій галузі, дотримання в цій галузі різноманітних правил і насамперед правил, пов'язаних з безпекою цивільної авіації.

Література

1. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. //ВВР України.– 2011.– № 48-49.– Ст. 536.
2. Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації: Закон України від 20 лютого 2003 р. //ВВР України.– 2003.– № 17.– Ст. 140.
3. А.О. Собакарь. Безпека польотів на авіаційному транспорті: категоріально-правовий аналіз. /А.О. Собакарь. //Форум права.– 2011.– №1.– 931-938. [Ел. ресурс].– Режим доступу: <http://www.pbuv.gov.ua/e-journals/FP>.

УДК 342.95:343.137.5(043.2)

Гончарук С.Т.,
к.ю.н., професор,
Слесар І.В.,
студентка,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ЗАХОДАХ ДЕРЖАВНОГО ПРИМУСУ (АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)

Відповідальність є найбільш розгалуженою і нормативно врегульованою часткою системи методів адміністративного примусу. Проблеми цієї сфери приділяли увагу відомі вчені-адміністративісти: В.К. Колпачков стверджує, що "адміністративна відповідальність – це заходи адміністративного примусу, які містяться в адміністративно-правових